

V E N U, A M A T O !

H. D. N O M B E R G

La malgranda rivereto eĉ ne havas nomon en la ĉirkaŭaĵo. Ĝi kuŝas kvazaŭ perdita ĉe rando de pin-arbaro kaj ruletas sian akvon kviete kaj kaŝite tra sablara fundo. Malfertila tero estas ĉirkaŭe. Sur la horizonto vidiĝas flugiloj de vent-muelilo, siluetoj de disĵetitaj kabanoj. La kamparo kun siaj malabundaj grenoj faras malsaneman impreson. En la floranta jar-tempo, kiam la tero estas kovrita per abunda fruktrikolto, estas ĉi tie malgaje kaj melankolie, samkiel tie en la arbaro, en la dometoj inter la pinarboj, kie loĝas malsanuloj kun mortsigno sur la ruĝmakulitaj vizaĝoj. Ĉi tie ne aŭdiĝas kantado dum la garbo-kolektado. La spikoj enhavas apenaŭ po kelke da grenoj, kaj la pajlo estas malalta. Ĉi tien oni sendas falĉi la maljunan kadukiĝintan avon, aŭ la ankoraŭ pligiĝintan avinon. Junaj kaj florantaj korpoj ne volas perdi vane siajn junajn fortojn kaj evitas tiun terspacon.

La rivereto fluas kliniĝinte kaj kurbiginte kiel la korpoj de tiuj, kiuj falĉas la grenon. Ĝi ne permesas al si iafaje fari pli akran turnon kaj direktiĝi flanken, por alpreni alian fludirekton. Apenaŭ estas aŭdebla murmureto. Cetere, malofte estas en la proksimo orelo de homo aŭ besto.

Ambaŭflanke kreskas salikoj, malalte klinitaj kaj kurbigitaj. Ankaŭ ili faras impreson de forlasita malĝoja maljuneco, jam forgesinta la juntempon. Kelkloke falas malsuprenpendanta branĉo en la larĝon de l' akvo, ekparolas la rivereto, plivivigas kaj ĝojigas, ĉirkaŭe kvazaŭ resonus eĉo de longe forpasintaj tempoj, antaŭ multaj dekmiljaroj, kiam sur tiu ĉi loko fluis granda, larĝa rivero kun bruegantaj ondoj, kaj la pra-antikva homo plaŭdbatis per siaj harajaj manoj la akvon. La ĉirkaŭa fundo, la alnaĝigita sablaro portas postsignojn de fortega torento, iam ĉi tie trafluinta.

Antaŭ multaj, multaj miljaroj ĝi estis. La tempoj estas forviŝitaj kaj nur la okulo de esploristo aŭ de inteligenta nenionfarulo, deziranta pensigi la cerbon kutimiĝintan al laboro, ekkaptas la restintajn postsignojn kaj scias la sekreton pri la iama grandeco de la malgranda akvo-malriĉa rivereto sennoma.

*

Dum varmaj tagoj kutimis promenadi ĉi tie junulo sola. Li elvenis el la pinarbaro malrapidpaŝe kaj tutajn horojn laŭiradis la riverfluron supren kaj malsupren. Oftfoje li eniĝis en la spalirojn inter la salikoj kaj sidigis ripozi sur klinitan trunkon. Per la bastono li kutimis foseti la teron, maldiligente kaj malzorge, kiel homo senokupa. Li kvazaŭ ludis, sed en lia ludo kuŝis ioma scivolemo, ĉar konvinkita li estis, ke grandega, forta rivero havis iam ĉi tie sian fluejon. Kaj lia fantazio forportis lin malproksimen al la delonge malaperintaj homgeneracioj kaj aliaj kreitaĵoj, iam vivintaj

kaj foriĝintaj en la abismon de eterneco. Grandparto de ili tute ekstermiĝis, ne postlasante eĉ memoron eĉ formo de pra-praidoj.

La klara rivereto fluetis malrapide kaj respegulis lian staturon. Ĝi estis bela, juna korpo. Malhela, malbrilan travidebla vizaĝhaŭto. Nigraj, rondaj palpebroj, nigrebrilanta hararo. La ĉarmo de l' vizaĝo estis la skulptita, delikata buŝo, la dolĉaj lipoj, kvazaŭ naskitaj al longaj, ravitaj kizadoj en malhelaj maj-vesperoj, kiam la ĉerizoj floras blanke. Li aspektis tre juna, dudekkvinjara, kvankam li havis proksimume tridek jarojn. Lia vizaĝo estis freŝa kaj viva, sed kovrita per malgranda laceco, kvazaŭ li estus lacigita de longa vojaĝo. En la okulo ardis senhejmeco.

Kiam li leviĝis, sentiĝis la pezeco kaj malbrileco de lia estaĵo, ŝajnis, ke la kapo malsuprentiras kun si la gracion figuron kaj perdiĝis la simetrio inter la ŝultroj, sed tio daŭris nelonge. Instinkte li rektigis sian korpon kaj, apogite sur la bastoneto, li ree promenadis supren kaj malsupren, laŭkutime, ĝis la sunsubiro, ofte ĝis malfrua nokto.

Multfoje li vidadis ĉi tie ekbrili la stelojn kaj aperi la lunon de oriento. Tiam en la arbaro kutime aŭdiĝis voĉoj, viraj kaj virinaj: „Hola, hola!“ Li respondis mallonge kaj malaperis inter la pinarboj.

La rivereto perdis sian solan vizitanton, ankoraŭ pli profunden ĝi kaŝigis kaj malaperis inter la salikoj kaj plue rulis la malriĉan akvon tra la nokto al la malproksima, nekonata maro. Multaj, multaj generacioj jam forpasis de la tempo, kiam la rivereto ĉesis senpere direktiĝi al sia grandega, senfina stiiĥo.

La luno ekaperis ĉielmeze. La riverspegulon apenaŭ atingis rebrilo. Estis malĝoja. Apenaŭ aŭdiĝis mallaŭta zorga bruado kaj maljunaj fantomoj de forgesitaj epokoj leviĝis el la branĉar-impliko.

*

La junulo alvenis ĉi tien el la gaja urbo Parizo al siaj gepatroj, kaj la koro diris al li, ke morti li venis. Antaŭ tri jaroj la malsano lin kaptis subite, neatendite; kiel tigro sian oferon ĝi superfalis lin en la kemia laboratorio dum la laborado. Post kelkaj horoj li jam kuŝis en sia ĉambro, glutis glacieron kaj estis admonata de la kuracisto eĉ ne ekturniĝi, ne ekparoleti. Alvenis al li en la difinita horo lia lasta amo, la malgranda, vualita sinjorino kun la mirindaj okuloj, kiu sian nomon kaj staton neniel volis sciigi.

— Min oni nomas „amu kaj silentu“ — ŝi respondis je ĉiuj liaj demandoj. Renkontinte la kuraciston en lia ĉambro kaj ekvidinte lin en tia sanstato, ŝi apenaŭ ekkriis — „*Mon Dieu*“ — kaj malaperis.

Kun ŝi foriĝis lia juneco kaj la ĉarmo de la vivo,

la mirindaj parizaj amhistorioj, kiuj al li ŝajnis kelkfoje kvazaŭ rakontoj de mil kaj unu noktoj.

— Mia juna amiko — diris la kuracisto, tenante lian pulson —, vi iomete tro multe permesis al vi. Ĉe via beleco kaj en viaj jaroj ne estas mirinde. Nun, mia amiko, oni devas abstinenci. Mi konsilas al vi eviti virin-societojn . . .

De tiam komenciĝis por li vivado, plenigita per kuracoj en sanatorioj, en Svisio kaj Egiptio. Kelkajn monatojn li estis sana, kelkajn monatojn li tuis kaj febris, li forlasis la kemion, al kiu li estis transdoniĝinta kun la tuta energio de juna serĉanta spirito; kaj el la dolĉa sangludo, el la ŝanĝaj amadoj restis nur rememoroj.

Per la resto de sia energio li turniĝis al la studo de historio; fine la historio de nia Tero, la geologio, lin tute enkaptis. Ĉe tiu studado li enviĝis en la epokoj de milionjaroj, aŭdis la voĉon de longe foriĝintaj generacioj kaj la tragedio de lia propra vivo kvazaŭ neniĝis kaj perdiĝis en la maro de senfinaj formŝanĝoj.

*

La somero dume proksimiĝis al la fino. La tagoj plimallongiĝis kaj ĉiam pli malĝoje disflamis la koloroj vespere post la sunsubiro. Nokte jam promenadis malvarma vento. La sana gejunularo reveturis urbon en la lernejojn, la pliaĝuloj ilin sekvis, la malsanuloj restis kvazaŭ orfigitaj. Kiam du okulparoj renkontiĝis, ili rapide mallevis la rigardojn. Timo ŝvebis en la aero, la timo pro la mortportanta aŭtuno.

La malsano ekatakis, la febro plioftiĝis, kaj ĉiam pli obstine li kutimis iradi al la rivereto por tie pasigi la horojn. Malproksime de demandantaj rigardoj, de kompat-vortoj, li ĉi tie sentis sin kvazaŭ hejme. Voĉoj de forgesitaj generacioj vokis lin, kaj novaj, venontaj generacioj respeguliĝis en lia fantazio, la homa speco jam estas malaperinta de la Tero kune kun ĝiaj suferoj kaj ĝojoj, kaj fortegaj, flugilhavaj kreitaĵoj kun neimageble grandaj kaj saĝaj okuloj estas la solaj estroj de l' Terglobo . . .

Li kutimis febradi, revadi kaj fantazii kaj sentis sin trankviligita kaj konsolata.

*

En plua tago li foje iris al la rivereto. Jam estis malfrua posttagmezo, horoj, kiam la febro kutime komencas ardi el liaj okuloj, kaj la signifaj, nebulaj pensoj foriĝas el lia varmega cerbo, cedante lokon al la libera ludo de rememoroj, bildoj kaj fantazioj. Malforteco lin ekregis. Frostotrema malvarmo volverampis lian korpon, liaj dentoj klakis. Poste ekvenis dolĉa varmeco. Duondisetendite li kuŝis, sin apoginte sur saliko, kun duonmalfermitaj okuloj, kiuj vidis nenion krom la sulkumita akvo.

Longan tempon li kuŝis febrante. Ĉirkaŭe jam regis mallumo. La vento disigis la nubojn kaj pelis ilin po ope tra la malhela ĉielo. De oriento naĝaperis la luno, kiel ruĝa makulo, kvazaŭ banata en sango, kaj kiam ĉesis la vento, peze metiĝis dezerta silento. Ŝajnis, ke la akvo de la rivereto rigidiginte haltis.

Li sentis, ke tiu horo estas grava kaj solena, kaj lia koro ekbatis pro atendado.

La trankvileco estis tuj interrompita. Torentdirekte la rivereto ekmoviĝis, de la profundajo ĝi venis, ĉar la akvo tie ŝaŭmbolis kaj muĝis. Malnova atendotremo lin superregis.

Kaj li ekaŭdis vokon al li turnitan. Fremdaj sonoj ili estis, profunda, klara virina voĉo. Liaj oreloj ekkaptis la fremdajn sonojn.

— *Za-li-ga-bu! Za-li-ga-bu!*

Li ekvidis en la akvo balanciĝantan kapon kun densa reto de ĉirkaŭpendanta hararo, blankajn, rondajn ŝultrojn. Kaj jen ŝi elakviĝis — fortega, nuda virino, kun hararo ĝis la genuoj. Ŝi ekmontriĝis kaj ree perdiĝis inter la branĉoj.

Per la manoj ŝi frotis la okulojn kaj ilin malfermis

larĝe kaj ronde. Li sciis, ke ŝi frotas la okulojn jam de longe dekutimitajn de vidado; ekplaĉis al ŝi la bildo de l' hieraŭa mondo.

Li sidis sur sia loko ravite de feliĉa sento kaj vidis ŝin erarvagantan sur la herbejo kaj aŭdis ŝin paroladi per forgesita lingvo de praantikva gento.

La sonoj estis tute fremdaj, tamen li komprenis ŝian paroladon.

Per siaj sovaĝaj sonoj ŝi esprimis ĝojon, ke ŝi revidas la ĉielon kaj la stelojn kaj la lunon post multmiljara dormo. Ŝi rakontis historion, kiamaniere ŝia maljuna edzo ŝin kaptis foje, en momento de jaluzo, ĉe la haroj kaj jetis en la riveron kaj fine ŝi ekridis, kiel vera sovaĝulino, pri la maljuneco de ŝia edzo, kiu ŝian junecon kaj belecon ne povis ĝui . . .

Refoje kaj denove aŭdiĝis la amvokado:

— *Za-li-ga-bu!*

Tio signifis: Venu, amato!

Li silentis. Tiel li amadis en siaj, studentaj jaroj. Daŭru plilonge la dolĉa horo de atendado, de ekscitita fantazio kaj ardbolanta sangludo.

Longan tempon ŝi vagadis kaj kriadis, ĝis sopiranta tremo aŭdiĝis en ŝia vokado. En ŝia voĉo eksonoris sufokataj larvoj kaj sovaĝa malespero.

— Venu, amato! Disardigita estas mia korpo, kaj tiom longe ĝi vin atendas! Rigardu miajn brustojn, kiel maturaj ili estas! Aŭdu kiel la sango pulsobatas sub mia haŭto! Brakoj miaj estas molaj kaj varmaj, bonodoranta estas mia hararo, blankaj kaj fortaj miaj dentoj, ruĝaj miaj lipoj, brulardaj miaj okuloj, kaj mi ekstazas pro amo! Aŭdigu vian voĉon, amato! *Eva* mi nomiĝas, ĉu vi ne rekonas min?

— Ĉi tie mi estas! — li ekkriis.

Rapide kaj malpeze, kiel gazelo, ŝi sekvis lian voĉon. Rompis la branĉojn, kiuj baris la vojon, kun distaŭzigitaj haroj ŝi alkuris kun sovaĝa ĝojo en la okuloj kaj falis sur lin kun disetenditaj brakoj.

Sed li okulsignis ne alproksimiĝi kaj montris lokon apud si.

— La kuracisto konsilis al mi moderecon — li diris —, atendu, la febro ĉesos, mi refortiĝos kaj alpremos vin al mia brusto . . .

Li etendis sian manon por karestuŝeti ŝiajn harojn, kaj sovaĝe ekkriis:

— Malpurega vi estas, serpentoj ĉirkaŭrampas vian korpon. Vidu, al via korpo gluigiĝis ĉiuspeca putraĵo kaj rampaĵo, dum vi estis dormanta . . . kiel terurege!

Li ekĝemspiris kaj malfermis la okulojn.

Ĉirkaŭ li staris liaj proksimuloj, kiuj longan tempon serĉadis lin kaj kriadis „Hola“, kion la tuta arbaro respondis per eĥoj. Li apenaŭ komprenis kio okazis al li. Malfortan kaj pezespiritan oni revenigis lin hejmen.

De tiu tago li plu ne ellitiĝis, kaj la vizioj ne forlasis lin. La hejmanoj pliŝoviĝis al lia lito, kaj lin tio tre afliktis. Iliaj plenzorgaj vizaĝoj jetis sur lin grizan, teruran timon, kaj ĉe l' alproksimiĝo de la pliiganta febrado li kolerege ĉiujn forpelis de si.

— Lasu min en paco! Lasu min sola!

Noktiĝis kaj li ne permesis bruligi en la ĉambro. Tiam malaperis la griza timo, kaj el la rivereto al proksimiĝis la fortega nuda belulino.

Per longaj paroladoj en sia fremda kaj tamen tiel melodia lingvo ŝi eldiradis sian amon, ŝia sovaĝa pasio ŝanĝiĝis je kvietaj sopira sento, kaj ŝi tenis sin malproksime de li.

Li rememoris ĉiujn favorojn kaj karesojn, la ampleksajn rigardojn kaj la multsignifajn parolojn, kiuj al li tiom da feliĉo donis en la vivo, kaj li eksentis kiel malgrava kaj senvalora estas ĉio ĉi rilate la solan amon, rilate la feliĉon, kiu burĝonas el la proksima korpo apartenanta al li kaj sopiratendanta lin.

— Venu, vi, mia granda feliĉo, mia senmezura amo — li flustris.

Ŝi tamen retirigis de li. Tio signifis: ne venis ankoraŭ la ĝusta tempo.

— Ĉu longan atendon destinis al ni la sorto?

— Jes, jes — ŝi skuis malĝoje per la kapo. Kaj plendis ĉagrenite:

Malproksime, malproksime de tie, troviĝas la maro. Ĉiunokte ŝi kuradas cent mejlojn por lavi la korpon, tra montoj kaj valoj ŝi kuras, volvite en la hararo kaj vualite per la malhelco de nokto. La migrantajn birdo-taĉmentojn ŝi lasas malantaŭ sin, la vento ne povas ŝin kuratingi. Tiele ŝi rapidegas kaj pelkuregas al la maro por sin lavi en la sino de l' ondoj en la noktmeza horo. Frumatene ŝi estas jam reveninta, kaŝiĝas inter la salikoj. Por ke fremda rigardo ne rimarku ŝin.

Kaj ŝi malĝojiĝas.

La tago estas tiom longdaŭra. Maldiligente leviĝas la suno ĝis la zenito kaj malrapide ĝi direktiĝas okcidenten. Tago similas miljaron, ne pli frue ol vespere, en la mallumo, ŝi povas veni por lin vidi...

Per siaj bruligitaj lipoj li tiam balbutis kaj vokis:

— Venu, venu tia, kia vi estas... Mi vin kisas, amos kaj sopiratendos... Venu pli proksimen, ĉar mi ne povas pli longe haltigi mian amsopiron!

Ŝi tamen malĝoje kaj ridete, kun subtila pacienco skuis la kapon.

— Ne ankoraŭ, ne ankoraŭ! Mia korpo ankoraŭ ne estas pura!...

Lia koro kutimis tiam tremadi kaj malvarma ŝvito lin kovris.

Ĝis foje, nokte, ĉe la fino de septembro, li aŭdis ŝian voĉon vokadi de malproksime, plenĝojan kaj feliĉan, kiel la unuan fojon tie, ĉe la rivereto. La amvokado sonis sonore, sovaĝdiboĉe el la salikoj, tra la herbejo kaj inter la pinarboj de l' arbaro.

— *Za-li-ga-bu!*

Kaj li ekkomprenis, ke venis la horo de granda feliĉo. La horo, kiun la amato estis atendinta kiel rekompencon por la suferoj kaj sopiroj — la efektiviĝo kaj raviĝo.

Ŝi alvenis rapidante, lume kaj ĝoje, petola rideto ludis en ŝiaj okuloj, tamen ŝiaj membroj mallaŭte kaj kaŝite tremetis pro atendado.

— Venu, plejamato! — ŝiaj lipoj apenaŭ elflustris.

Kaj ŝi etendiĝis al li kun sia fortega nuda korpo, varme kaj pure. Ŝi premegis lin en siajn brakojn, penetris en liajn lipojn kaj li ŝin kisadis varmege kaj longe, ĝis ekmanis al li la spiro.

Malviva ŝtoniĝinta korpo kuŝis sur la lito. Sur la vizaĝo estis rigidiĝinta la raviteco, kaj la lipoj estis kuntiritaj, kiel pro longaj varmaj kizadoj en la majvesperoj, kiam la ĉerizoj floras blanke.